

ארחות חיים

דרכי הצדיקים נקרא ארחות - דהיינו תורה ומצוות ומידות (ביאור הגר"א מש"ב)

אמונה

הרמב"ם כותב בהקדמה לפירוש המשניות "כי יקר בעיני דבר אחד מענייני האמונה, יותר מכל אשר אזכרנו". [ומהו יותר מכל אשר אזכרנו?.. יותר מכל היד החזקה].

פעם אחת המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה מראה את הרמב"ם הזה בהתרגשות לכל מי שבא אליו! דבר אחד מענייני האמונה שווה יותר מכל היד החזקה להרמב"ם. ולמה? כי זה היסוד שלנו.

ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל הוגלה לסיביר, והיו לו שם ייסורים נוראיים. יום אחד כשהוא קם בבוקר ואמר "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמת בחמלה" - הוא התחיל לחשוב לעצמו: רגע, על מה אני מודה? על שהחזרת בי נשמת, מה יש לי בחיים האלו?... למה אני מודה? מה יש לי מזה?

ואז הוא המשיך הלאה ואמר "**רבה אמונתך!** הכל שווה. הכל שווה בשביל עוד יום של אמונה. רבה אמונתך. בשביל עוד יום של אמונה - שווה הכל.

רבינו אברהם אבן עזרא כותב על הפסוק וידעו מצרים כי אני ה' (יד, ד) מי זה וידעו מצרים, הרי הם יטבעו ביס! ומסביר - הנשואים. דהיינו אלו שנשארו במצרים, גם הנטבעים לפני מותם. אמנם הם כבר טבעו. אבל רגע אחד לפני מיתתם - ידעו מצרים כי אני ה'. הקב"ה עשה את הכל בשביל שרגע אחד לפני שהמצרים סוגרים עיניים לנצח, הם ידעו כי אני ה'. **אמונה - זה היסודות שלנו. על זה אנחנו חיים ועל זה אנחנו בונים את כל הבניין של היהודי.**

האמונה ביציאת מצרים

וכן כותב ברמב"ם באיגרת תימן, ובכוזרי (א-י-כה), שהציר המרכזי עליו סובבת אמונת ישראל זה יציאת מצרים ומתן תורה.

ומשום ששני הדברים הנ"ל הפסוק מדגיש שראינו את זה בעיניים. שכתוב בדברים (ד, ט) על מתן תורה "פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" - וברמב"ן, וצווה במצות עשה שנודיע בו לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם בראיה ובשמיעה, והתועלת במצווה הזאת גדולה מאד, שאם היו דברי התורה באים אלינו מפי משה בלבד, אע"פ שנבואתו נתאמתה באותות ובמופתים, אם יקום איזה נביא או חולם חלום וייתן אות או מופת, יכנס ספק בלב האנשים, אבל כשתגיע התורה אלינו מפי הגבורה לאזננו, ועינינו הוראות, אין שם אמצעי, נכחיש כל חולק וכל מספק ונשקר אותו! לא יועילנו אות ולא יצילנו מופת מן המיתה בדינו, כי אנחנו היודעים בשקרותו.

זהו שאמר שם וגם כך יאמינו לעולם. כי כשנעתיק גם כן הדבר לבנינו ידעו שהיה הדבר אמת בלא ספק כאילו ראוהו כל הדורות. **כי לא נעיד שקר לבנינו, ולא ננחיל אותם דבר הבל ואין בהם מועיל.**

כולם העבירו לבניהם שראינו בעינינו! ולזה בוודאי יאמינו הבנים. כי אם זה לא נכון, אז לא יתכן ששלשה מיליון איש שהיו במעמד הר סיני מנחילים לבניהם שקר ואף אחד לא מכחיש. כאשר כל אחד מנחיל לבנו אני ר - א - י - ת - י! לא - 'אני מבין', לא - 'אני יודע', לא - 'אני שמעתי', לא 'היו לי ראיות שזה נכון', אלא ראיתי. זה נותן בכל הדורות של אחרי זה אמונה כאילו הם ראו את זה לבד כדבר ברור.

וכ"כ הרמב"ן בשמות (יט, ט) וכן במכילתא (כ, יט) על הפסוק אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, בראיה ממש יותר משמיעה.

ולכן בשני הדברים האלו, גם ביציאת מצרים וגם במתן תורה הקב"ה מדבר איתנו על ה**ראיה!** בשניהם זה מודגש. פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. וביציאת מצרים, אתם ראיתם את אשר עשיתי. והרמב"ן מוסיף שלכן הקב"ה אמר אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא אשר בראתי שמים וארץ. [והיינו כי זה יותר גדול, כי ראינו את זה לבד! ראינו בעיניים את הכל].

עד כדי כך שהרא"ש כותב (בארחות חיים אות כו) כי מי שאינו מאמין ב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", אף ב"אנוכי ה' אלוקיך" אינו מאמין.

אין אמונה בבורא בלי יציאת מצרים, הדרך לאמונה גמורה - עוברת דרך יציאת מצרים.

אין בריאה גלובלית

ישנה הרגשה שאמר לנו המשגיח ר' מאיר חדש זצ"ל, וביסודה נאמרה ע"י הסבא מסלבודקא זצ"ל.

הנפש החיים (שער א' פ"ב) כותב, הפסוק אומר לעושה אורים גדולים. לְעֹשֶׂה לֹא נֹאמֵר, אלא לעוֹשֶׂה! הבריאה זה לא דבר שנברא פעם אחת ונשאר קיים לעולם, אלא כל רגע ורגע היא מתחדשת מחדש.

המשגיח ר' מאיר חדש אמר, בא אני יוכיח לך שהבריאה מתחדשת. הרי כך יציאת מצרים מראה לי! הייתה מכת דם. היהודי שנה - זה היה מים. כשהמצרי שנה - זה הפך לדם. המצרי הכריח את היהודי לשתות עמו יחד: היהודי שנה - מים. המצרי שנה - דם. כאשר המצרי שילם כסף ליהודי - גם אצלו זה היה מים.

מה הפשט, זה סוכריה מחליפת צבעים?!... זה דם או מים?? באותו הרגע ובאותה השנייה, לכל אחד - משהו אחר.

אומר ר' מאיר - זה הפשט הפשוט במשנה בסנהדרין (פד, ב) חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם! אין בריאה כללית ואחידה לכולם. אלא כל רגע הבריאה נבראת, ולכל אחד בדיוק איך שהוא צריך. מאותו הדבר! באותו רגע ובאותה השנייה.

במכת חשך כתוב וימש חשך, שהיה כפול ומכופל ועב, עד שהיה בו ממש. בשלשה ימים האחרונים - לא קמו איש מתחתיו. יושב אין יכול לעמוד, ועומד אין יכול לישב. ומאידך, ולכל בני ישראל היה אור במושבותם. הם ראו את כל המטמוניות והכלים היקרים. איך זה יכול להיות?!!

כשהמצרי רוצה לילך - יש פה כעין מחיצה לפניו. א"א להמשיך. וכשהיהודי הולך - זה לא קיים. הקדוש ברוך הוא הראה שאין סתירה בין הדברים. אין בריאה גלובלית לכולם.

אם לך מגיע חושך - תהיה לך ממשות של חשך. ואם ההוא צריך ללכת ולראות - אז לא תהיה לך ממשות.

אפשר לומר שהייתה בריאה פעם אחת והיא נשארה?!... כל רגע זה מתחדש, ולכל אחד מה שהוא צריך.

מרן שה"ת הגר"יח קנייבסקי שליט"א מביא בסידור, "יזדים טבעת ויזדים העברת". לכאורה היה צריך לומר הפוך, קודם ויזדים העברת ואחר כך זדים טבעת. ומביא מסידור הגר"א שכתוב במדרש שזה היה מיד. באותו זמן שהיהודי הולך, הגוי טובע. וכ"כ באבן עזרא (יד, כט).

גם רש"י מביא (בשירת הים) מהמכילתא שכתוב ירדו במצולות כמו אבן. ובמקום אחר כתוב צללו כעופרת. ובמקום אחר - יאכלמו כקש. באותו רגע היו שלשה דרגות! הרשעים כקש. הולכים ומטורפין עולין ויורדין. בינונים כאבן, והכשרים כעופרת - שנחו מיד.

אין בעולם בריאה גלובלית ואחידה לכולם. לעושה אורים גדולים כל רגע, ולא רק כל רגע אלא כל אחד לפי מעשיו ולפי מה שמגיע לו.

כתוב (בתנודב"א זוטא י"ב) שלעתיד לבא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה. הצדיקים מתענגים עליה, ורשעים נידונים בה. אותה השמש באותו הרגע (!) לאחד גן עדן ולשני גיהנם!...

היציאת מצרים לימדה אותנו שבשבילי נברא העולם ובאמת בשבילי! כל אחד לפי מה שהוא צריך - זה מה שיהיה לו. אבל זה לא בגלל שאם יש לשני ממילא גם אני נהנה. לכל אחד הקב"ה בורא בפני עצמו. זו האמונה בהשגחה. [יש והרבה צריכים אותו הדבר ואז הקב"ה מכנס אותם למקום אחד].

היה פעם סיפור שהיו הרבה אברכים שנפטרו צעירים. אז באופן נורמלי היו הרבה שפחדו על עצמם. נכנס אברך אחד אז למשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין.

הוא אמר לו - אני לא מבין אותך. למה הדבר דומה? היה בן אדם לא מן המקום שהיה צריך לקנות משהו במכולת, הוא נכנס אך כעבור דקות ספורות הוא ברח בריצה מן המקום. בעל המכולת רדף אחריו בחשבו שהוא גנב אחד מהדברים. והלה רץ יותר מהר, והוא רץ עוד יותר מהר עד שהמוכר השיג אותו, תפס אותו ואמר לו - תחזיר לי את מה שגנבת. והלה הצטדק לא גנבתי כלום!... אפשר לבדוק? כן. בדק ונמצאו כנים הדברים.

אז למה רצת? שאל בעל המכולת. אמר לו אני יגיד לך את האמת. אני מאד מפחד כשצועקים עלי. כשהייתי בחנות ראיתי שצעקת על אחד האנשים בקול גדול, אתה כבר שנתיים חייב לי חמישים אלף לירות! מספיק כבר! תתחיל לשלם כמו בן אדם! ראיתי שאתה ככה צועק על אנשים ומבייש אותם, ואני אלרגי לצעקות, אז ברחתי!...

תמה המוכר: מה זה נוגע אליך? שמעת לבד, ההוא חייב לי חמישים אלף לירות, ואני כל הזמן רודף אחריו בתקוה שהוא ישלם, וזה לא הולך. אז מחוסר ברירה צעקתי עליו. אבל אתה?! אם אני לא יכבד לקוחות אף אחד לא יבא אלי... היית צריך לראות באיזה סבר פנים יפות אני נותן לך!

אומר המשגיח ר' יחזקאל, מה זה נוגע אליך מה שהולך אצל השני?... מה אתה מתערב בכלל. הוא - יש לו חשבון נפרד עם הקב"ה. עד היום ישנת רגוע - תמשיך הלאה לישון ברוע ושלוה. כל עוד זה לא מגיפה - אין מה לפחד בכלל. יפול מצדך אלף, ורובה מימינך, אליך לא יגש.

תסמוך על המלך!

וזה האמונה שלנו, עד כדי כך, שהסבא מסלבודקא מסביר, שלכן אמר הקב"ה למשה מה תצעק אלי, דבר אל בניי ויסעו. מסביר הסבא בהתלהבות: הרי כבר ראיתם שאין בריאה בעולם, אז מה אתם מפחדים?... תיכנסו לים! אני הרי אומר לכם לנסוע. מה זה ים בשביל... כבר ראיתם איך אני משחק עם הבריאה ועושה את מה שאני רוצה, ובאהבתי הגדולה אליכם עשיתי כל העשר מכות במצרים, ראיתם. אז מה הבהלה מן הים? דבר אל בני ישראל - ויסעו! כתוב בחז"ל על הגר שהיא מחוסרת אמנה. למה? כי לא היו לה מים. והילד שלה נטה למות, ולפתע הקב"ה פקח את עיניה, ותלך ותמלא את החמות מים ותשק את הנער.

אז למה היא מחוסרת אמנה? הגר! הרי ראית בהתחלה שלא היה שום מקור מים באופק ופתאם יש פה באר. אז את מבינה שהקב"ה הולך איתך. אז למה את ממלאת את החמת במים להמשך הדרך? וכי זה בעיה בשביל הקב"ה לעשות באר נוספת עוד כמה דקות?! את חיה בורא עולם!!!

אדם שחי עם בורא עולם, אז מה הבעיה שלך...מה תצעק אלי, דבר אל בניי - ויסעו! המלך הולך איתך, אין לך מה לפחד. היעלה על הדעת שאדם שזוכה לעלות על מרכבת המלך - יצטרך לקחת איתו את הפת היבשה שלו שמא לא יהיה לו מה לאכול!... אתה עם המלך! הקב"ה צועד איתך! (וכ"כ בנפש החיים ש"א פ"ט, עיי"ש).

חסד נעוריך

סיפר תלמידו של הסבא, הגה"צ ר' דב כהן זצ"ל, סבס של ר"י רוממות התורה ואמרי משה, שהסבא מסלבודקא כל כך התלהב ואמר, בואו נתבונן כמה ניסים היו במצרים. אין לתאר ולשער!... עשרת המכות, קריעת ים סוף, וכל הניסים הנלוים, זדים טבעת, וידידים העברת. כתוב בחז"ל שאם ילד היה מבקש פירות - צמחו שם אילנות פרי. והים נקרע ל-שתיים עשרה חלקים, כל שבט בנפרד! אח"כ עמוד האש, ועמוד הענן, מן, באר. מה לא?... ניסים על גבי ניסים.

ומה אח"כ הקב"ה אומר להם? "זכרתי לך חסד נעוריך, אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

אתם שומעים איזה דבר עצום!... זה כמו שאני יראה בחור עני ומסכן, אני יגיד לו, אין לך איפה לישון? בא אלי הביתה, אני אתן לך בגדים ואוכל... אני יחתן אותך, אני אתן לך דירה, וידאג לך למשכורת. העיקר תשב ותלמד. אחרי שנים ניפגש באיזה צומת, אני יגיד לו, כמה אני זוכר את חסד נעוריך!... הוא יתמה ויאמר, אני עשיתי לך חסד!... אתה הרי נתת לי את הכל!

איזה חסד עשינו לקב"ה כשיצאנו ממצרים?...

אבל כשאני אוהב משהו, אז גם כאשר אני רואה את הדבר הכי קטן שהוא עושה בשבילי, זה חסד.

הרי מה זה החסד נעוריך? דם פסח ודם מילה. ואמרו לכם ללכת למדבר - והלכתם. אחרי מערכת כזו של ניסים, הם היו מוכנים להכל. אומר הקב"ה - זכרתי לך חסד נעוריך! לא שאלת ש אלות ולא חשבת יותר מיד, אמרתי לך - והלכת!

האהבה של הקב"ה פורצת גבולות!!! אמר הסבא מסלבודקא. ועד כדי כך הסבא חי את זה, שגם כשהוא היה חולה ושכב במיטה על ערש דוי ונטה למות, קרוביו ומשפחתו שרו לו את השיר הזה!... איזו אהבה!

[גם בדור האחרון, כאשר אשת הגאון ר' חיים פנחס שיינברג זצ"ל היתה חולה, הוא בא על ידה, ושר לה את השיר הזה בדמעות!... היום, כשאתה מדבר עם כל אחת מבית יעקב שהולכת להתחתן עם בן תורה, היא אומרת - תראה, זה לא חכמה שהרבנית בת שבע קנייבסקי היתה כ"כ גדולה, גם אני, אם היה לי בעל ענק כמו ר' חיים קנייבסקי - גם אני הייתי ככה... או לחילופין, אשתו של ר' חיים פנחס שיינברג - היא היתה גדולה מאד, אבל זו לא חכמה... בעלה היה ענק מגדולי ישראל!]

הכל נכון... אבל הגר"ח קנייבסקי כשהוא היה אברך צעיר הוא לא היה ר' חיים קנייבסקי הידוע... הוא היה אברך שמופקע מהעולם הזה ולא ידע כלום חוץ מהדף גמרא. וכל המושגים שהיו לאשתו הם היו רק באהבת התורה.

הרבנית בת שבע קנייבסקי היא לא היתה רק בסוף... בסוף ודאי מקבלים... וכן אשתו של הרב שיינברג, היא היתה עשירה, באה מבית עשיר, ועזבה את הכל בשביל לחיות במיר חיים פשוטים, כשהוא חי אברך מתמיד בחיי עוני ומחסור! זה החסד נעוריך האמיתי... אח"כ לא פלא שהקב"ה משלם וגם זוכים לכזה בעל].

אבל אצל הקב"ה זה לא ככה... הקב"ה כבר מהרגע הראשון שהוא בא אלינו, מה הוא לא נתן לנו... הוא לקח אותנו ממצרים, ואילו לא היה הקב"ה גואל אותנו, הרי אנחנו ובנינו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים!...

הוא גאל אותנו ביד רמה, בזרוע נטויה, ניסים גדולים ועצומים, ומה נשאר אצל הקב"ה?... חסד נעוריך. הוא אוהב אותנו!

בחור ישיבה בישיבה - זה אותו הדבר! הרי בעצם, התודה הכי גדולה שיש לבחור - זה בשנים האלו. מיד אחרי החתונה - הוא מקבל ריחיים בצוארו. זה הולך ביחד... וכ"א מקבל ריחיים בצוארו לפי מה שהקב"ה גוזר עליו.

השנים האלו הם השנים הכי יפות! שבע שנות השבע... אין לו שום דאגה בעולם. יש לי מיטה לישון, ואוכל מוכן מיד בסיום התפילה, אף אחד לא מפריע לי, אני יכול לשבת וללמוד כל הזמן ללא הפרעות.

והקב"ה אומר - זכרתי לך חסד נעוריך! דווקא בשנים האלו יש את היצר הרע הכי גדול, ולמה? כי אדרבה, מתוך שיש לבחור כל כך הרבה זמן אז מתחילים כבר לזלול. בן אדם שיש לו כ"כ הרבה - הוא לא יודע להעריך. ואז הוא מפסיד הכל, וכשמתעורר ומתחיל להבין... כבר מאוחר.

צריך לדעת להעריך

יש ב' מדרשים דומים. אחד מביא הגר"ח קמיל, ואחד מביא הג"ר זבולון גרז בשם אביו (שאמר לו את זה כשהוא הלך ללמוד בסלבודקא).

המדרש רבה בפרשה, (פרשה כ ס"י ט) דבר אחר, 'ויהי בשלח פרעה'. משל לאחד שמצא צרור של מרגליות ולא היה יודע מה בידו. לא היה לו כח... הוא אמר לאחד בדרך, אתה רוצה ליטול הצרור הזה שבידי? אמר לו, למה לי צרור שלך?... (אני לא סבל...) אמר לו - טול אותה בשבילך, ואיני עומד בפניך. הוא לקח.

כיון שנכנס למדינה, ישב וחרז הגדולות לעצמן, והקטנות לעצמן, והבינוניות לעצמן. נכנס אותו שמסר לו את הצרור בעיר וראה את האיש שנטלו הימנו, שפתח בחוץ ואדם בא לקנות ממנו. אמר לו קטנה בכמה? א"ל במאה ריבוא. והגדולה בכמה? א"ל באלף ריבוא. והבינונית בכמה? ב-שמונה מאות רבוא.

כיון שראה כך - קרע בגדיו. אמר כל העושר הזה בידי היה וחנם הוצאתי מידו. אוי לו לאותו האיש שכך הוציא מידו. כך היה פרעה:

הצורך של מרגליות - אלו ישראל שהיו בידו, שנא' צורך המור דודי לי. התחיל משה מונה אותם שש מאות אלף חוץ משבט לוי. כשראה פרעה כל האוכלוסין התחיל צווח ווי' הוי' יוהי בשלח פרעה' [והגר"ח קמיל מביא חז"ל דומה, במד"ר בפרשה (כ - ה) למי שהיה לו שדה וגל צרורות ומכרה לאחר בזול, והעביר הגל ומצא תחתיו מים חיים, ונטע גפנים ובשמים ורמונים וכו' וכל העובר הי' משבחה. עבר אותו האיש שמכרה וכו' אמר אוי לי שכך מכרתי וכך הוצאתי מידי].

ושאל אותו אביו, מה הדמיון בין המשל לנמשל?... בספור, הראשון לא ידע מה זה מרגלית, הוא היה בטוח שזה סתם אבנים יפות, אז הוא נתן את זה למישהו מתנה, ואח"כ כשהוא ראה את שוויים הוא הצטער. אבל פה, וכי היתה לפרעה ברירה?!... נתנו לו כ"כ הרבה מכות, הוא לא רוצה למות אז לכן הוא שלח אותם, לא היתה לו ברירה... מה הדמיון בכלל!?!

אלא אמר הרב גרז לבנו ר' זבולון, פרעה לא ידע להעריך מה זה יהודי. לדוג': אם יהיה לי עבד שנתתי לו להיות פועל נקיין, ואחרי שהוא הלך התברר לי שהיה לו מח חריף וחד כמו הרוגצ'ובר, אם הייתי יודע הייתי עושה איתו מליונים!

פרעה התייחס אל היהודים כמו עבדים זולים, הוא נתן להם לנקות ולבנות. ופתאום הוא ראה אותם בגדלות, הוא התחיל לצעוק: אותם לקחתי בשביל כאלו עבודות זולות!! הם יכלו להרים את כל המדינה ולעשות לי הון תועפות וכמו שיוסף עשה באמת. זה נכון שעשיו לא היתה לו ברירה והוא שלח אותם, אבל למה כשהם היו אצלי לא ידעתי לנצל אותם! למה לא ראיתי את היופי של עם ישראל כמו אחרי שהוא יצא...?

ואז הוא הוסיף ואמר לו, **כאשר נמצאים בישיבה לא יודעים להעריך, רק לאחר החתונה פתאום אוחזים. אוי וי! איך לא ידעתי להעריך את היהלומים האלו! היהלומים היפהפיים של הישיבה, אין ימים יותר יפים מהם! אין ימים יותר נחמדים, ימים של שטייגען ועלייה, אין שום דבר בראש מלבד שבת, לחזות, ולבקר...!**

ואת זה - כל בחור צריך לדעת. עוד מעט, כל בחור יתחתן, ובפרט בדורנו שמתחתנים כ"כ הרבה צעירים... כל כך מהר נפרדים מהגן עדן האמיתי. בא, תנצל את הגן עדן כל זמן שאתה עוד נמצא בו, אחרי זה - תעיף עיניך בו ואיננו. חבל שלא יודעים להעריך.

וכמו שחז"ל אומרים (ויק"ר פ' לד - ט וילק"ש רות ר' תר"ד) אילו היה יודע ראובן שהכתוב משבחו היה טוענו בכתפיים ומולוכו להביא את יוסף לאביו. ואילו ידע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו וראך ושמת בליבו היה יוצא בתופים ובמחולות וכו'. (רו"ר פ"ה ו, וילק"ש שם תר"ד) וכן בבווע. **כך תמיד אחרי החתונה אומרים הבחורים, אילו הייתי יודע שזה השנים הכי יפות... אז תדעו!... אל תגידו אחרי זה אם הייתי יודע... תדעו עכשיו. אלו הימים הכי יקרים, והשנים הכי יפות!!! תשאלו כל אחד! וכשמזלזלים בזה, אחרי זה תופסים את הראש...**

תלות מוחלטת בקב"ה

אמר לנו המשגיח רבי מאיר חדש, מה השורש להגיע לזה ולהצליח כתוב בגמ' בסוכה (מט, ב), מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. אומר רש"י, בתו של אברהם אבינו, שנדבה רוחו להכיר את בוראו. שאל ר' מאיר, וכי רק זה השבח על אברהם אבינו?! הרי היו עוד נסיונות גדולים מכך, כמו מסירות נפש בכבשן האש, עקידת יצחק, ופרסום שם שמים.

אומר ר' מאיר, ממה הכל התחיל? מבת נדיב! אנשים רואים הרבה דברים וזה לא מעניין אותם. אברהם התעניין, התבונן, חשב, והגיע למסקנה הנכונה. וכן וישמע יתרו - כולם שמעו - אבל הוא התבוננות וחשב ועל ידי זה זכה.

אנחנו כבר עוד מעט גומרים עם יציאת מצרים... כעת בשלח, ושבוע הבא כבר יתרו, נכנסים למשהו חדש. המאתיים ועשר שנה שהם עבדו בפרך, עוברים אצלנו ביעף תוך ארבע שבועות...

צריך ליתן את הדעת ולהתבונן! בשביל מה תיקנו להזכיר יצ"מ כל בוקר וערב, בשביל מה תיקנו פסח, בשביל מה תיקנו כ"כ הרבה מצוות זכר ליציאת מצרים, בא... תחשוב, תתבונן, תגיע למשהו! זה הדברים הפשוטים, יציאת מצרים מלמדת אותנו שאין לנו כתובת אחרת מלבד הבורא עולם. יש מנהיג לבירה, ויש לנו כתובת לאן לפנות.

הגמ' אומרת (בי"ק צב, ב) כד הוינן זוטרי - לגברי. השתא דקשישנא - לדרדקי. דהיינו כשהיינו צעירים, היינו חשובים כגברים. ולעת זקנה - אנו כמו ילדים. מנלן? כי בהתחלה כתוב וה' הולך לפניהם יומם, ולבסוף כתיב הנה אנוכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך.

ומה הפשט, בסדור הגר"א בפסוד"ז על הפסוק הרופא לשובי לב, מובא למטה פי' הגר"א בח' הגדות, כשהיינו צעירים, כשיצאנו ממצרים, בתחילת הדרך - הגענו ליד ים סוף. והמצרים באים מאחורינו. [וחז"ל במד"ר מפרשים את הפסוק בשה"ש יונתי בחוגי הסלע. כמו אותה יונה שבורחת מהנץ ונכנסת לנקיק סלע, ולפתע מזדקר מולה נחש. לחזור לאחוריה - אינה יכולה מפני הנץ, ליכנס פנימה - אינה יכולה מפני הנחש. היא מכשכשת בכנפיה, אולי ישמע בעל השובך ויציל אותה. אין לה כתובת אחרת].

עם ישראל, אין להם לאן לברוח, מלפניהם - ים, מאחוריהם - המצרים, רק בורא עולם! כך התחלנו, כמו ילדים קטנים. ילד קטן יודע שיש רק אבא, הוא לא יודע שום דבר אחר. וממילא הקב"ה בא איתנו בעצמו.

השתא דקשישנא, כבר אחרי שיצאנו ממצרים... היתה קריעת ים סוף, כבר קיבלנו את התורה, התחלנו להרגיש טוב, יכלנו גם לעשות עגל מסכה---

אומר לנו הקב"ה אני סולח לכם, אבל הנה אנוכי שולח מלאך. אני כבר לא יבא.

כל כמה שבן אדם מרגיש יותר תלות בקב"ה - כך הקב"ה יותר נותן לו. זה מה שאנחנו לומדים מיציאת מצרים. ומוסיף הגר"א שעי"ז היו במקדש הכרובים כרביא, להורות שהקטנים הם קיום השכינה.

המשגיח רבי מאיר חדש אמר, בדורות הקודמים הייתה **סייעתא דשמיא**, היום יש **שמיא** לבד... יש הקב"ה לבד!

ובעצם, פעם כל האוירה ברחוב ובבית מדרש - אוירה של עמל התורה, היו גאוניים, וההתמדה של פעם לא ידעה גבולות! אפילו הדור הקודם כבר מתפלא על המצב של היום... ר' איסר זלמן אמר שבואלוז'ין בחור **בינוני** למד שש עשרה שעות (!) היום, הלואי והמתמיד הגדול ילמד כך. הנסיונות שיש היום קשים מאד, ויש כתובת ישירה לבורא עולם! רבוש"ע, תעזור לי! אני לא יכול... וכל כמה שתרגיש ותהיי כמו תינוק שיש לו רק אחד שיכול לעזור ותפנה לקב"ה, ואז הקב"ה בעצמו עוזר לו.

[סיפר לי אברך שבא מתפרח לפני עשרות שנים, שיש איזו סוגיא בגמרא שכמעט אף ראש ישיבה לא מוסר עליה שיעור. זו סוגיא סבוכה. וסיפר לי, שבתפרח, אמר על זה הגי"ר אביעזר פילץ שיעור מאד יפה. והוא, שהיה ממקורביו שאל אותו איך הרה"י מסר כזה שיעור יפה?...

אמר לו ר' אביעזר, כולם בעלי כשרון, גאוניים... ופה זה סוגי' סבוכה, ויותר קשה להם, אבל לי - אף פעם אין שיעור מוכן אלא לפני כל שיעור אני מתפלא בדמעות לקב"ה שיעזור לי. ולקב"ה אין הבדל בין סוגיא כזו לסוגי' אחרת, כמו שעל הסוגיה הקודמת הוא נתן לי שיעור, גם על זה הוא נתן לי.]

לחיות בורא עולם!!! לא סייעתא דשמיא, אלא בורא עולם! ואתה מחייה את כולם.

יהודי מתגבר נגד הטבע!

כתוב ששאלו מלאכי השרת את הקב"ה: הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, מה נשתנו אלו מאלו? טענה. אמר להם הקב"ה, אלו עתידין לקבל את התורה, ואלו אינם עתידים.

ובביאור החילוק: זה כל כך פשוט... הקדוש ברוך הוא בא עם התורה לכל אחד ואחד ללא יוצא מן הכלל לגויים וליהודים. הגוי שואל, מה כתוב בה? לא מתאים לי... גוי לא מוכן להשתנות. זה אני. אם זה לא מתאים לי - אני לא מוכן.

אבל יהודי אומר נעשה ונשמע! לא איכפת לי קשה או קל, אני מוכן! הוא לא יודע מה הקב"ה הולך לבקש ממנו, אבל קודם כל נעשה, ואח"כ נשמע. ואם צריך אני הולך להתגבר במסירות נפש גם נגד הטבע! אני הולך נגד הטבע. אם הקב"ה יצוה הוא יתן לי גם את הכוחות.

וזה אומרת כנסת ישראל (שה"ש א, ו) אל תראוני שאני שחרחרת, אני לא מצרי! למה? ששזפתני השמש!!! המצרים עשו לי את זה. וכמש"כ במדרש, עה"פ אני חבצלת השרון שושנת העמקים.

אומר המדרש, **אני שושנת העמקים, יפהפיה! חבצלת, חבויה הייתי בצול מצרים, המצרים עשו אותי ככה.**

אומר הקב"ה למלאכי השרת, היהודי מצד עצמו - הוא בן עלייה, הוא אומר נעשה ונשמע. רק המצרים קלקלו אותו. לעומתו, המצרי - מושחת בעצם, אז את היהודים אני מצייל.

וכן איתא בילקוט שמעוני (וישב) שאלה ההיא מטרוניתא את רבי יוסי, איך יכול להיות שיוסף עמד בכזה נסיון קשה? הרי הוא היה קטן בן שבע עשרה, בלי הורים, בלי משפחה שתומכת, האחים מכרו אותו, כולם מתנכרים אליו, ואשת פוטיפר מנסה אותו בטוב וברע! איך זה ייתכן??!

אמר לה, הרי התורה כתבה את החטא של ראובן ולא כסתה, את החטא של יהודה ולא כסתה, אז מוכח שאם לא כתוב כן על יוסף, אז הוא עמד בזה! נכון... זה היה נגד הטבע שלו. **יהודי עומד בנסיון גם נגד הטבע וגם אם זה לא 'מסתדר' לו.**

הגמ' בסנהדרין (לז, א) כותבת, שאל ההוא מינא, הרי יש מצוות שהטבע נוגד אותם, איך היהודים מצליחים לעבוד על זה? אמר לו, התורה העידה עלינו "סוגה בשושנים", וצריך להבין, מה התשובה "סוגה בשושנים"?

כתוב במדר"ר שיר השירים (פרשה ז, ז) "סוגה בשושנים", אלו דברי תורה שהם רכים כשושנים, וכו', אמר ר' לוי בנוהג שבעולם אדם נושא אשה בן שלשים שנה ובן ארבעים שנה, משמוציא יציאותיו, עולה לו כסף כל החתונה, אח"כ הוא בא לזקק לה, והיא אומרת לו - כשושנה אדומה ראיתי, דהיינו אני אסורה עליך, ופורש ממנה מיד.

מי גרם לו שלא יקרב לה? איזה כותל ברזל יש ביניהם? ואיזה עמוד ברזל ביניהם? אי זה נחש נשכו, איזה עקרב עקצו שלא יקרב לה? דברי תורה שרכין כשושנה. שנאמר בה, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב.

אגב, כותב בספר הללי נפשי להרה"ג הלל קופרמן, שאלו את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, הוא אומר להתחתן מוקדם, ופה כתוב נוהג שבעולם מגיל שלשים וארבעים?...

אמר לו ר' חיים לא זה הפשט... אלא אפילו אחד שהוא כבר בן שלשים שנה, תאר לך כמה זמן הוא מחכה מגיל שמונה עשרה... ובכל זאת כשצריך - הוא פורש מיד. זה הגדלות!...

וכן, אחד שכבר הרבה זמן לא אכל. הביאו לו תמחוי של חתיכות, אמרו לו חלב נפל שם, ומשך ידו ולא טעמו, מי גרם לו שלא לטעום? איזה נחש נשכו שלא יטעום, ואיזה עקרב עקצו של יקרב ויטעם אותו? דברי תורה שרכין כשושנה, וכתוב בה "כל חלב וכל דם לא תאכלו".

שושנה - זהו אחד הפרחים הכי יפים שיש. אבל זה פרח דוקרני. ילד קטן, כשהוא רואה את הקוצים - מיד הוא מושך את ידו. הוא לא יודע להתפעל מיופיה, והוא מפחד מהקוצים אז הוא מתרחק מזה. אבל אדם מבוגר יותר, נוהרים קצת, אבל נהנים מהשושנה!

הגוי, הוא כמו תינוק. ילד קטן שלא יודע מה זה דף גמרא, לא מבין מה זה מצוות ה' הוא רואה בזה קוצים, אבל אנחנו יודעים מה זה מצווה! יודעים שדברי תורה רכים כשושנה. אז נוהרים מהקוצים, ונהנים!

הטבע כפוף לתורה

יהודי מוכן לעבוד גם נגד הטבע. הים ראה וינס, מה ראה הים ונקרע? ארוננו של יוסף. יוסף התגבר גם נגד הטבע וינס ויצא החוצה, אז גם הים חרג מהטבע שלו ונקרע.

האור החיים הקדוש כותב, וישב הים לאיתנו, לתנאו הראשון שהקדוש ברוך הוא התנה עם מעשה בראשית שיהיה כפוף לתורה וללומדי התורה.

אחרי שאמרנו נעשה ונשמע - כל יהודי אמר אני לא הולך עם הטבע שלי, אני עושה את מה שהקדוש ברוך הוא מצוה, אז הטבע נקרע בפנינו!!!

וכך הוא מסביר שם את המעשה עם רבי פינחס בן יאיר שהים נקרע בעבורו. כך זה אצל כל גדולי עולם, מי שלא הולך עם הטבע, הטבע נקרע בפניו, הטבע כפוף לתורה וללומדיה.

כאשר בחור מתקשה לקום בבוקר - זה מאד מובן. בחוץ קר... אף אחד לא יעיר לי אם אני ישאר במיטה... למה שאני אקום?! היצר הרע מגיע כל בוקר ויש לו כח מיוחד להשפיע עלי, הוא גם מרגיע לי את המצפון... אחרי זה אני מתפלל איפה שאני מתפלל... מה לא טוב?

אבל יהודי הולך על טבעי! אמנם אני רוצה לישון, אבל אני מתגבר. מספרים שהיו שומעים את החפץ חיים מדבר עם היצה"ר בבוקר.

סיפר נכד של הגר"ח ברזל בשם סבתו, שפעם היא שמעה שהוא קם בבוקר והתחיל לצעוק, לך ממני! אני לא רוצה לדבר אתך! זו מפה!!!...

היא נבהלה... ואח"כ הוא הסביר דיברתי אל היצר הרע. הוא בא להגיד לי, אתה עייף... אתה כבר זקן, וחולה... אמרתי לו שאני לא רוצה להתחיל איתו בכלל.. אחרת, הוא ישכנע אותי מאד מהר!

אני צריך לקום בבוקר. בין אם אני עייף ובין אם לא, יש תפילה בישיבה ואני צריך לבא! פתאום תראה איך כל הטבע נקרע בפניך!... ונספר: מרן הרה"י היה פעם בניחום אבלים. והאבל שהיה אברך חשוב סיפר על אבא שלו, כמה שהוא היה גדול ומתמיד וכו', וסיים - אני לא יכול להגיע לזה.

הרה"י הפטיר כלאחר יד, עד כאן דברי היצר הרע. כעת נשמע בקול היצר טוב...! מה זאת אומרת שאתה לא יכול להגיע? למה לא? תעבוד ותגיע. מה, כל הזכויות שמורות לאבא שלך?!

זה כמו שתגיד אני לא יכול להגיע לירושלים. נכון, אם לא תיכנס לאוטובוס ותעביר כרטיס - לא תגיע. אבל תיכנס לאוטו ותגיע. תעבוד ותגיע. יגיעת ומצאת - תאמין.

אנחנו היום קובעים את גורל החיים שלנו. אם אנחנו מוכנים להיאבק - הסייעתא דשמיא ממשיכה כל החיים. אך אם חלילה נותנים ליצר הרע לעשות מה שהוא רוצה - אז הוא נהיה חבר שלנו. אחרי זה הוא נדבק אלינו הוא לא נפרד מאיתנו רגע. וזו בעיה גדולה.

כתוב בחז"ל על המעשה של אשת פוטיפר עם יוסף נסמך לסיפור של תמר. לומר לך מה זו לשם שמים נתכוונה, אף זו לשם שמים נתכוונה. אז היתה פה איזה כוונה של לשם שמים. מאיפה יוסף ידע שלא?

אמרו לנו בישיבה בשם השפת אמת, שכתוב ויהי כדברה אל יוסף יום יום. אם זה יום זה נודניק. נודניק זה יצר הרע. היצר טוב אומר פעם פעמיים וזהו. אך היצה"ר לא עוזב אותך לרגע כמש"כ החובות הלבבות, אתה ישן והוא ער לך.

אנחנו צריכים להיות שוטים המאבדים את מה שנותנים לנו?! כזו אהבה של הקב"ה, כזה יציאת מצרים, אפשר כ"כ הרבה להגיע רחוק. לראות כמה גדול בורא עולם, לשאת אליו עיניים ולהתפלל אליו, לעבוד על עצמנו, ואז נזכה ל"בני בכורי ישראל".

לעי"נ

הר"ר אברהם יצחק יעקבסון זצ"ל

בן הר"ר ברוך דוב זצ"ל

נלב"ע ז' שבט

תנצב"ה

לעי"נ

הר"ר יוסף יהודה יעקובוביץ זצ"ל

בן הר"ר יעקב הי"ד

נלב"ע י"ז שבט תשס"ז

תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגליון במייל: 4166058@gmail.com